

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

НАСТАВНА ПРОГРАМА

ПРОГРАМИРАЊЕ

II година

ЕЛЕКТРОТЕХНИЧКА СТРУКА
електротехничар за компјутерска техника и автоматика

Скопје, 2006 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ПРОГРАМИРАЊЕ

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовен профил: електротехничар за компјутерска техника и автоматика

1.2.2. Струка: електротехничка

1.3. Диференцијација на наставниот предмет: карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет: втора година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 72 часа

1.6. Статус на наставниот предмет: задолжителен предмет

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

По совладувањето на наставната програма по наставниот предмет *програмирање* ученикот стекнува знаења, вештини и се оспособува:

- да го познава програмирањето на компјутерскиот систем со високиот програмски јазик PASCAL;
- да ја разбира улогата на програмскиот јазик PASCAL како основа за програмскиот јазик DELPHI;
- да ја објаснува синтаксата на програмскиот јазик PASCAL;
- да го применува алгоритамскиот начин за решавање на проблемите;
- да ја сфаќа редоследната структура во пишувањето на програмите;
- да ги користи стандардните структури на вишите програмски јазици;
- да ги применува контролните алгоритамски структури при пишување алгоритми;
- да ги користи наредбите за контролите алгоритамски структури во PASCAL;
- да го применува компајлерот и интерпретерот TPW 1.5 (TURBO PASCAL FOR WINDOWS);
- да ја опишува улогата на HELP-от од PASCAL;
- да користи литература за програмскиот јазик PASCAL;
- да работи тимски во решавањето на проблеми од програмирање;
- да развива професионален однос кон занимањето.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно следење и совладување на наставата по предметот програмирање неопходно е учениците да поседуваат претходни знаења од користење и функционирање на компјутерските системи (оперативни системи, хардвер и софтвер на компјутерските системи, работа со софтверски пакети) изучувани по наставниот предмет информатика во прва година.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
1	2	3	4	5
1. ОСНОВИ НА ПРОГРАМИРАЊЕТО	6	Ученикот : -да ја познава поделбата на софтверскиот дел од сметачот (програмски јазици, апликативни програми и услужни програми); -да ја познава поделбата на програмските јазици (машински, асемблери и виши и висок програмски јазици); -да го сфати поимот програмирање; -да ја познава поделбата на типовите податоци во програмирањето; -да објаснува компајлер и интерпретер; -да разликува компајлер и интерпретер; -да работи со компајлерот TPW 1.5 (TURBO PASCAL FOR WINDOWS) (менија, помош, датотеки на Pascal компајлирање - дебагирање).	-Користење на кабинет по компјутерска техника; -презентирање со проектор, мрежни програми и компјутер за да може веднаш да се презентираат примери; -описување на софтверскиот дел од сметачот; -објаснување на компајлер и интерпретер; -демонстрирање на главното мени од програмата TPW 1.5 како и опциите од главното мени; -објаснување на функцијата на HELP-от во Pascalot.	Информатика

<p>2. ОСНОВНИ ТИПОВИ НА ПОДАТОЦИ</p>	<p>30</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Да препознава и да употребува прости типови на податоци (cardinal integer, real, Boolean, char, string); -да користи кардинален и целоброен тип на податок; -да користи реален тип на податок; -да ја применува потребната експоненцијална нотација за претставување на реални броеви; -да препознава и употребува карактери; -да препознава и употребува стрингови; -да препознава и употребува логички типови на податоци; -да прифаќа податок од тастатура (команда read и readln); -да испраќа податок на екран (команда write и writeln); -да го форматира-уредува излезот (печатењето) на целобројни вредности, реални вредности, стрингови и карактери; -да разликува променливи и константи; -да креира идентификатори (имиња) за променливи и константи; -да го познава основниот облик на PASCAL програма (наслов, декларационен дел, извршен дел и коментари); -да ги познава аритметичките оператори; -да ги познава логичките оператори; -да ги познава релационите оператори; 	<ul style="list-style-type: none"> -Користење на кабинет по компјутерска техника; -обработување на податоци со презентирање преку проектор и компјутер; -демонстрирање на вежби со основни типови на податоци; -решавање на примери и задачи со основни типови на податоци; -работење во програмската околина на соодветниот програмски пакет кој ќе се користи, со потенцирање на специфичните елементи за тој пакет; -обработување на примери за користењето на операторите. 	<p>Математика Информатика</p>
---	-----------	--	--	-----------------------------------

		<ul style="list-style-type: none"> -да решава изрази со еден оператор; -да решава изрази со повеќе оператори; -да решава изрази со загради; -да го применува приоритетот на операторите; -да креира едноставни и сложени математички формули во PASCAL со помош на аритметичките, логичките и релациските оператори; -да го познава операторот за доделување; -да илустрира кратки програми со редоследна контролна структура. 		
3. ЦИКЛУСИ И РАЗГРАНУВАЊА ВО ПРОГРАМИТЕ	36	<ul style="list-style-type: none"> -Да ги познава контролните алгоритамски структури за повторување и избор (разгранување); -да ги познава наредбите за циклусите (FOR, WHILE , REPEAT – UNTIL); -да ги познава наредбите за разгранувања (IF, CASE); -да препознава соодветно користење на циклуси; -да препознава соодветно користење на разгранувања; -да решава задачи со for циклусот; -да решава задачи со while циклусот -да решава задачи со repeat-until циклусот; -да решава задачи со if наредбата; 	<ul style="list-style-type: none"> -користење на кабинет по компјутерска техника; -обработување на циклуси и разгранувања со презентирање преку проектор и компјутер; -решавање на примери и задачи со циклуси и разгранувања; -работење во програмската околина на соодветниот програмски пакет кој ќе се користи, со потенцирање на специфичните елементи за тој пакет. 	Математика Информатика

		<ul style="list-style-type: none"> -да решава задачи со case наредбата; -да решава комбинирани задачи со for циклусот и if разгранувањата; -да решава комбинирани задачи со while циклусот и if разгранувањата; -да решава комбинирани задачи со do - while циклусот и if разгранувањата.		
--	--	---	--	--

4.2. Наставни форми, методи и активности на учење

Согласно поставените цели во наставната програма по **програмирање** ќе се користат наставните форми: комбинација на фронтално предавање, индивидуална и индивидуализирана настава, работа во групи и парови при што ќе се применуваат методите на демонстрација, дискусија и расправа на тема, учење преку сопствено откривање, изработка на проектни задачи, решавање на проблемски задачи, компјутерска симулација и други методи и форми на работи кои наставникот смета дека ќе дадат зголемени резултати во реализацијата на програмата.

Активностите на ученикот се да учи и открива во група и/или независно; да открива законитости во синтаксата на програмскиот јазик Pascal, да прибележува во процесот на учењето, да открива односи и логика во програмирањето, да проверува, да применува и да се обидува, да работи училишни и домашни задачи, да експериментира и прави проби и симулации, да користи компјутерска техника, да користи компајлер и интерпретер на паскалот, да дебагира програми напишани во соодветниот програмски јазик.

Активностите на наставникот се да зборува, да објаснува, да дискутира и дава инструкции, да пишува на табла, да презентира, демонстрира и упатува, да организира разни проекти, да симулира процеси; да изработува и ги оценува тестовите и задачите за проверка на знаењата, да подготвува задачи за илустрирање на нов материјал, да организира посети на фирми и саемски манифестации.

4.3. Организација и реализација на наставата

Процесот на учење по **програмирање** треба да се изведува преку стручно-теоретска настава во училница/кабинет опремен со компјутерска техника и со димензии кои овозможуваат оптимални услови за индивидуализираната настава и работата во тимови и/или индивидуално при реализирање на проектните задачи и индивидуалните домашни задачи. Образовните активности се организирани според неделен распоред на часови во четири тримесечја и во две полугодија. Бројот на часовите кои се дадени за одделните тематски целини во точка 4.1. од овој документ, опфаќа часови за обработка на нови наставни содржини, вежби, повторување, утврдување, како и организирани активности кои би овозможиле зголемен ефект при реализирањето на програмата.

4.4. Наставни средства и помагала

Наставни средства: табла, учебничарска литература, аудио-визуелни помагала (графоскоп со графофолии, проектор), компјутерска опрема, мрежна опрема, мрежен софтвер за презентација (предлог NetSupportschool), програмскиот јазик Paskal TPW 1.5 (TURBO PASCAL FOR WINDOWS).

Учебници и учебни помагала за ученикот: учебник/ци од домашни и странски автори, изготвени наставни материјали од наставникот кој го реализира предметот, литература во врска со вишиот програмски јазик и неговиот компајлер. Заради индивидуализираната настава неопходно е потребно обезбедување на дополнителни извори на литература и други извори за стекнување знаења (странска литература, Интернет, helpot на програмскиот јазик).

Дополнителна литература за наставникот: неопходно е потребна поширока домашна и особено странска литература, повеќе различни прирачници од струката, и користење на информации преку Интернет.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши преку внимателно и континуирано следење во текот на целата учебна година, а врз основа на усвоените знаења кои се проверуваат преку: писмените тестови за секоја тема одделно (објективни тестови и тестови за решавање на задачи), индивидуалните задачи коишто ќе се изведуваат во училиште или дома, извештаите за изведените проектни задачи, резултатите од дискусиите и расправиите на тема, активно учество на часовите, работата на и со компајлерот и компјутерските системи. Во текот на едно полугодие ученикот се оценува со најмалку две оценки.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот ангажиран во наставата по **програмирање** треба да поседува персонални, професионални и педагошки карактеристики за да се постигне висок квалитет и професионализам во процесот на работењето. Покрај условите предвидени со Законот за средно образование наставникот треба да е психофизички здрав, да има соодветно професионално образование, со или без работно искуство, да го применува литературниот јазик и писмото на кој се изведува наставата, отворен за соработка, да ги почитува основните етички норми на однесување, да поседува комуникациски способности, да ја сака педагошката работа, да е со нагласени организациски способности, креативен и отворен кон промените во наставата. Исто така, наставникот треба да има предзнаења и/или искуство од програмирање во високите програмски јазици (PASCAL) и да знае да користи компјутерски системи.

6.2. Стандард за наставен кадар

Завршени студии по електротехника, насока:

- компјутерска техника, информатика и автоматика.

Наставниците треба да поседуваат педагошка, психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

6.3. Стандард за простор

Кабинет по компјутерска техника (или лабораторија опремена со компјутерска техника) опремен со потребните наставни средства, помагала и опрема, согласно Нормативот.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: април 2006 година

7.2. Состав на работната група:

1. Кирил Ристевски, дипл. ел. инж., самостоен педагошки советник во ПЗМ - Скопје
2. Јове Јанкуловски, дипл. ел. инж., наставник во ДСЕМУ "Ѓорѓи Наумов" - Битола
3. Д-р Татјана Колемишевска-Гугуловска, дипл. ел. инж., професор на Електротехничкиот факултет - Скопје
4. Благој Лазаревски, дипл. ел. инж., организатор во одржување во АД "Алкалоид" - Скопје

7.3. Датум на ревидирање: мај 2006 год.

7.4. Состав на работната група за ревидирање:

1. Зоран Јовчевски, дипл. ел. инж., раководител, советник во Бирото за развој на образованието - Скопје
  2. Андреја Ралевски, дипл. ел. инж., информатичар, наставник, ДСЕМУ "Ѓорѓи Наумов" - Битола
  3. Трајко Ајтов, дипл. ел. инж., наставник во ОСЕМУ "Коле Неделковски" – Велес
  4. д-р Ѓорѓи Јованчевски, редовен професор на Институтот за информатика - Скопје
- Програмата е ревидирана од страна на Бирото за развој на образованието во соработка со претставници од социјалните партнери, Електротехничкиот факултет и училиштата.

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 01.09.2006 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по **програмирање** ја одобри министерот за образование и наука со решение бр. 07-3851/27 од 29.06.2006 година.